

**Starostwo Powiatowe
w Kołobrzegu**

**Powiatowy Program Działań
na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
na lata 2007-2010**

Kołobrzeg 2007

Spis Treści:

1. Wstęp
2. Założenia ogólne i definicje
3. Misja i cele Programu
4. Sposób realizacji Programu
5. Odbiorcy i zasięg działania Programu
6. Czas trwania Programu.
7. Spodziewane rezultaty Programu
8. Posumowanie
9. Część tabelaryczna-opis stanu -.tabele:
 - tab nr 1-Informacja o osobach wg podstawowych cech demograficznych
 - tab nr 2-Informacja o osobach niepełnosprawnych wg stopnia niepełnosprawności,
 - tab nr 3-Informacja o osobach niepełnosprawnych wg wykształcenia,
 - tab nr 4-Informacja o osobach niepełnosprawnych wg sytuacji rodzinnej,
 - tab nr 5-Informacja o osobach niepełnosprawnych wg rodzaju schorzenia,
 - tab nr 6-Informacja o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych
 - tab nr 7-Informacja o osobach niepełnosprawnych wg źródeł utrzymania.
10. Tabelaryczne zestawienie zadań wynikających z programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2007-2010

I. Wstęp

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest dokumentem służącym realizacji polityki socjalnej.

Program będzie realizował jej cele szczegółowe jak :

1. usprawnienie systemu informacji dotyczącej problematyki osób niepełnosprawnych,
2. zintegrowanie podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych,
3. likwidacja głównych przyczyn izolacji społecznej,
4. tworzenie warunków umożliwiających łagodzenie skutków niepełnosprawności.

Jednocześnie przyjęcie Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest wykonaniem delegacji zawartej w art 35 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, która została wprowadzona ustawą z dnia 17 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U Nr 154 poz 1792).

II. Założenia ogólne i definicje

Program jest skierowany do niepełnosprawnych mieszkańców powiatu kołobrzskiego oraz ich rodzin.

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi:

“Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”.

Natomiast ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zawęża powyższą definicję określając:

“Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie”.

Dla potrzeb Powiatowego Programu przyjmujemy obie podane definicje, stosując określenie z ustawy do realizacji zadań z niej wynikających.

Biorąc pod uwagę powyżej przytoczone definicje niepełnosprawność przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych o charakterze fizycznym lub intelektualnym. Może wynikać z choroby somatycznej lub umysłowej. Może mieć charakter stały lub przejściowy. Występuje we wszystkich grupach wiekowych

W przeszłości, wobec osób niepełnosprawnych polityka w dużej mierze polegała na społecznej kompensacji poprzez działania charytatywne, oddzielne świadczenia oraz rozwój usług opiekuńczych. Pomimo, że była potrzebna i oparta na dobrych intencjach, wpłynęła na marginalizację i zbyt niskie uczestnictwo tej grupy w życiu społecznym.

Dowartościowanie i ujawnianie różnic indywidualnych jest obecnie jednym z największych wyzwań społecznych. Natomiast tradycyjne procesy społeczne i ekonomiczne przebiegają w oparciu o założenia związane z pojęciem normalności, które nie uwzględnia osób z niepełnosprawnością. Klasyczny przykład dotyczy organizacji systemu transportu i budynków użyteczności publicznej. Były one i jeszcze często są dla „przeciętnego” człowieka i nie uwzględniają osób z ograniczoną mobilnością. W ten sposób możliwości ich udziału w danej dziedzinie życia społecznego znacznie się zmniejsza. Do powstania takich stereotypów przyczynił

się sam brak obecności osób z niepełnosprawnością w głównych dziedzinach życia. Doprowadziło to do samonapędzającego się procesu marginalizacji. Właśnie poprzez marginalizację powstają uprzedzenia, niechęć a w konsekwencji dyskryminacja.

Marginalizacja i dyskryminacja ze względu na niesprawność obciążają również ogromnymi kosztami budżet państwa. Nowe podejście do tego problemu zostało sformułowane w "Standardowych Zasadach Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych" - uchwale z 3 grudnia 1993 roku Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Również Wspólnota Europejska na różnych szczeblach wydała Komunikaty i Uchwały zgodne ze Standardowymi Zasadami, w tym Raport pn „Niewidzialni Obywatele” w grudniu 1995 roku. Uchwałę Rady i Przedstawicieli Rządów Państw Członkowskich z dnia 20 grudnia 1996 r nt „Równe szanse dla osób niepełnosprawnych” i Komunikat Komisji z dnia 20 maja 2000 r nt „W kierunku Europy bez Barier dla Osób Niepełnosprawnych”.

Zgodność działań rządowych i ustawodawstwa polskiego z wytycznymi zawartymi w Standardowych Zasadach potwierdzają:

- Rządowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich Integracji ze Społeczeństwem z 5 października 1993 r,
- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych-uchwała Sejmu RP z dnia 1 sierpnia 1997 r.
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997r. z późniejszymi zmianami.
- Konstytucja RP zawierająca zapisy zapobiegające praktykom dyskryminacyjnym wobec osób niepełnosprawnych,
- zapisy w Kodeksie Pracy zabraniające praktyk dyskryminacyjnych wobec osób niepełnosprawnych w stosunku pracy.

1. Koordynatorem Programu jest Zarząd Powiatu Kołobrzeskiego

2. Realizatorzy programu:

- Powiat Kołobrzeski
- Gmina miejska Kołobrzegu
- Gmina Dygowo
- Gmina Gościno
- Gmina Kołobrzeg
- Gmina Rymań
- Gmina Siemysł
- Gmina Ustronie Morskie
- Organizacje pozarządowe
- osoby fizyczne
- osoby prawne
- wolontariusze

3. Konsultanci:

- Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych
- Osoby niepełnosprawne i ich rodziny,
- organizacje pozarządowe,
- Instytucje Gmin oraz Powiatu Kołobrzeskiego
- Powiatowy Zespół ds opracowania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2007-2010

4. Źródła finansowania

- Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych
- Powiat Kołobrzeski
- Gminy Powiatu Kołobrzeskiego
- inne

III. Misja i cele Programu.

„Wspieranie wszelkich działań na rzecz osób niepełnosprawnych i udzielanie pomocy tym osobom w korzystaniu z wolności, praw człowieka oraz obowiązków obywatela, zagwarantowanych Konstytucją Rzeczypospolitej.”

Program winien realizować swoją misję poprzez tworzenie warunków zapewniających trwałą poprawę sytuacji niepełnosprawnych mieszkańców powiatu kołobrzeskiego i osiąganie przez nich możliwie wysokiego poziomu społecznego funkcjonowania poprzez:

- 1. Umożliwienie trwałej poprawy sytuacji niepełnosprawnych mieszkańców powiatu kołobrzeskiego, przede wszystkim w zakresie:**
 - A) kształtowania i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych,
 - B) zwiększenia dostępu do leczenia i opieki medycznej a także świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny,
 - C) likwidowanie barier w obiektach publicznych, barier transportowych oraz barier w komunikowaniu się,
 - D) zapewnianie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
 - E) wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych,
 - F) Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki,
 - G) zwiększanie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych,
 - H) zapewnianie konsultacji społecznej wobec wszelkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania z samorządną reprezentacją środowiska.
- 2. Wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie społecznej rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w tym podniesienie poziomu społecznego funkcjonowania tych osób i ich równoprawnego uczestnictwa w społeczności lokalnej.**
- 3. Poszerzenie zakresu wiedzy i umiejętności kadr pracujących z osobami niepełnosprawnymi, w tym rodziców, opiekunów i wolontariuszy.**
- 4. Zwiększenie społecznej świadomości problemów osób niepełnosprawnych i aktywnego włączania do tej problematyki społeczności lokalnych.**

IV. Sposób realizacji.

Ad 1 a. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka: zdrowie, sprawność fizyczną oraz zdolność do wypełniania zadań społecznych i stanowi przeszkodę w realizacji własnych celów.

Postrzegana jest jako stan niepożądany, niekorzystny fakt społeczny, często nieświadomie niepokój, budzący obawę, że i nas może spotkać podobny los. Brak kontaktów powoduje, że w ocenach kierujemy się silnie zakorzenionymi w świadomości stereotypami, mitami, niesprawdzonymi informacjami, na podstawie których, przeciętny Polak postrzega osoby niepełnosprawne przez pryzmat ograniczeń, niskich rent, miernych warunków życiowych, skali bezradności i koniecznej pomocy. Ograniczenie sprawności kojarzone jest jako odchylenie od normy, a kontakt z osobami niepełnosprawnymi budzi poczucie bezradności i zakłopotania. Tymczasem to otoczenie wymaga dostosowywania do potrzebnego potencjału, tworzenia warunków do samorealizacji. Samo leczenie i rehabilitacja nie wystarcza. Problem leży bowiem nie po stronie niepełnosprawnych, lecz po stronie ludzi zdrowych, którzy muszą się zdecydować na wspólne z nimi rozwiązywanie problemów niepełnosprawnych.

Ad 1 b. Zwiększanie dostępu do leczenia i opieki medycznej, a także świadczeń zdrowotnych uwzględniających stopień i rodzaj niepełnosprawności.

Skuteczna pomoc medyczna jest jednym z warunków wstępnych równoprawnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Natomiast o skuteczności pomocy medycznej w stosunku do osób niepełnosprawnych decydują następujące czynniki:

- wczesne wykrycie, zdiagnozowanie i leczenie uszkodzeń zdrowia,
- uczestnictwo w tym procesie poza personelem medycznym i paramedycznym, psychologów, pedagogów oraz pracowników socjalnych,
- zaopatrzenie w odpowiednie przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny,
- włączenie w pomoc medyczną same osoby niepełnosprawne i ich rodziny,
- redukowanie i eliminowanie czynników powodujących niepełnosprawność.

Bardzo duże znaczenie w osiąganiu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawniania ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna. W przypadku niepełnosprawnego lub zagrożonego niepełnosprawnością dziecka działania te powinny być kierowane do jego rodziców. Ważne też jest przez grupy innych rodziców dzieci z podobną niepełnosprawnością. Odwrotną sytuację mamy w przypadku osoby dorosłej, która na skutek wypadku lub choroby staje się osobą niepełnosprawną. Obok potrzeby ratowania życia leczenie i rehabilitacja medyczna jest nieskuteczna bez wsparcia poradnictwem. Praktyka pokazuje, że najlepsze wsparcie jest udzielane przez osoby z taką samą niepełnosprawnością. Ważnym elementem wsparcia procesu leczenia i rehabilitacji jest szybkie i adekwatne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Wszystkie osoby niepełnosprawne, które potrzebują tych przedmiotów, powinny mieć do nich swobodny dostęp, niezależnie od swojej sytuacji finansowej. Obecnie nie istnieje taki system zaopatrzenia.

Ad 1 c. Likwidacja barier w obiektach publicznych, barier transportowych oraz barier w komunikowaniu się.

Bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe, w komunikowaniu się i techniczne są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspakajania swych potrzeb na równi z innymi. Społeczne zrozumienie, akceptacja a zwłaszcza integracja osób niepełnosprawnych, najszybciej osiągną pełny wymiar, kiedy ludzie niepełnosprawni staną się aktywnymi uczestnikami życia publicznego. Tworzenie otoczenia przyjaznego osobom o różnym stopniu niepełnosprawności, polegające na umożliwieniu pełnego dostępu do obiektów użyteczności publicznej, swobodnego komunikowania się z otoczeniem.

Przystosowanie otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych, poprzez udostępnienie budynków i budowli, ciągów pieszych, transportu publicznego, w dużym stopniu ułatwi również życie ludziom w podeszłym wieku, osobom z dziećmi w wózkach, kobietom ciężarnym, a także ludziom okresowo niesprawnym fizycznie.

Przepisy mające na celu eliminację barier architektonicznych zostały określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z 14 grudnia 1994 r w sprawie warunków technicznych, jakim odpowiadać powinny budynki i ich usytuowanie. Przy projektowaniu tego typu zadań należy uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych. Część zadań może być dofinansowywana ze środków PFRON.

Zadania do realizacji:

- egzekwowanie na etapie projektowania i realizacji dostępności dla osób niepełnosprawnych nowo budowanych i modernizowanych inwestycji na terenie powiatu,
- stopniowe likwidowanie barier w dostępie do obiektów użyteczności publicznej oraz inżynierskich,
- pełne udostępnienie komunikacji dla osób niepełnosprawnych, w tym:
 - a) dokonywanie zakupu taboru niskopodłogowego,
 - b) czytelnego oznakowania środków i przystanków komunikacji,
 - c) zapewnienie dostępności transportu „drzwi w drzwi.”

Ad 1 d. Zapewnienie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Pomoc społeczna jest fragmentem polityki społecznej państwa, powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie jej pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Celem pomocy jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych w taki sposób, aby osoba lub rodzina żyła w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Osoby niepełnosprawne korzystają ze świadczeń pomocy społecznej na ogólnych zasadach, określonych w ustawie dla ogółu społeczeństwa w formie zasiłków pieniężnych lub wsparcia środowiskowego obejmującego usługi opiekuńcze świadczone przez dzienne domy pomocy społecznej, ośrodki, organizacje i inne specjalistyczne placówki. Wymienione formy pomocy tylko w nieznacznym stopniu zaspokajają potrzeby wynikające z niepełnosprawności. Obok zabezpieczenia życiowych potrzeb osób niepełnosprawnych, konieczne jest również zorganizowanie takiej specyficznej pomocy, która umożliwi osobie niepełnosprawnej usamodzielnienie się i opuszczenie kręgu beneficjentów pomocy społecznej, pozwoli na prawdziwe ich upodmiotowienie. Rodzaj, formy i rozmiar tej pomocy powinny stymulować osobę niepełnosprawną do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów, przy wsparciu ze strony pracownika socjalnego, który ma bezpośredni kontakt z osobą niepełnosprawną.

Istniejące rozwiązania, dotyczące wsparcia osób niepełnosprawnych, nie uwzględniają lub uwzględniają w nie wystarczającym stopniu różnice wynikające z potrzeb osób o różnych stopniach niepełnosprawności. W zakresie nowych rozwiązań środowiskowego wsparcia osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane i realizowane przy współudziale organizacji pozarządowych, ze szczególnym uwzględnieniem roli wolontariuszy poprzez:

- diagnozowanie środowiska,
- tworzenie warunków pełnej dostępności do usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- przygotowanie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, kadry do pracy z osobami niepełnosprawnymi w środowisku,
- uczestnictwo w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin w miejscu
-

zamieszkania.

Ad 1 e. Wyrównanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych na wszystkich poziomach edukacji.

Wyrównywanie szans to proces, dzięki któremu różne systemy i instytucje istniejące w społeczeństwie i środowisku są powszechnie dostępne dla wszystkich, w tym również dla niepełnosprawnych.

Podstawowa bariera w stosunku do wszystkich grup niepełnosprawności tkwi w świadomości kierownictwa i kadry placówek szkolnych. Pozostałe bariery nie są jednolite dla wszystkich grup niepełnosprawności. Osobom niepełnosprawnym ruchowo dostęp do szkolnictwa uniemożliwiają bariery architektoniczne.

Podobnie jest z osobami niewidomymi i słabo widzącymi, którym poza specjalistycznym dostosowaniem środowiska potrzeba kilku pomocy technicznych oraz odpowiedniego przygotowania przedszkolnego. Dodatkowo należy przeszkolić kadre pedagogiczną uczącą w szkole masowej dziecko niewidome. Takiego specjalistycznego przeszkolenia potrzebują pedagodzy stykający się z dzieckiem głuchym i niedosłyszącym, które odpowiednio wcześniej zaopatrzone w aparat słuchowy i rehabilitowane może bez przeszkód zdobywać wiedzę w szkole masowej najbliżej miejsca zamieszkania. Zdobywanie wiedzy to podstawowa dziedzina aktywności społecznej dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 18 lat. Brak udziału w niej osoby niepełnosprawnej skazuje ją już na początku drogi życiowej na wykluczenie z życia społecznego. Natomiast stworzenie osobie niepełnosprawnej warunków nauki wspólnie z pełnosprawnymi rówieśnikami pozwoli na zwiększenie jej możliwości osiągnięcia pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Taki model nauczania i wychowania osób niepełnosprawnych ma również pozytywny wpływ na kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych. Wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych jest fundamentem ich uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Sposób realizacji tego trudnego zadania to:

- A) Obejmowanie aktywną opieką psychologiczną i pedagogiczną wszystkich dzieci niepełnosprawnych od momentu stwierdzenia niepełnosprawności a ich rodziców doradztwem psychologicznym i pedagogicznym.
- B) Uwzględnianie przy opracowywaniu programów szkolnych i organizacji szkół planów dotyczących nauczania osób niepełnosprawnych.
- C) Zapewnienie dostępności oraz zorganizowanie służb wspierających, dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- D) Wspieranie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz ich rodziców przez Poradnie Psychologiczno - Pedagogiczne.
- E) Włączenie we wspomaganie procesu nauczania organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Ad 1 f. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki.

Realizacja tego celu powinna przebiegać na dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich to prowadzenie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez działalność kulturalną, sportową, rekreację i turystykę. Druga to pełnoprawny udział osób niepełnosprawnych w kulturze, sporcie, rekreacji i turystyce.

Rehabilitacja społeczna - to proces, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym

osiągania i utrzymania optymalnego poziomu funkcjonowania. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, czyli również w kulturze, sporcie i rekreacji. Formy rehabilitacji społecznej to:

- a) warsztaty terapii zajęciowej,
- b) turnusy rehabilitacyjne,
- c) zespoły ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo,
- d) zespoły ćwiczeń rekreacyjnych i sportowych usprawniających psychoruchowo, zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych.

Wymienione formy zawierają w sobie działalność kulturalną, sportową, rekreacyjną i turystyczną, chociaż nie zawsze jest to działalność podstawowa.

Warsztaty Terapii Zajęciowej, które realizują również zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej mają na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia przez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej.

Turnusy Rehabilitacyjne jako forma aktywnej rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku. Cel stosowania tej formy to wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych. Uczestnictwo w tych formach, powinno pozwolić na powrót lub wejście w życie społeczne i zawodowe. Powrót dotyczy tych osób niepełnosprawnych, które wcześniej jako najczęściej w pełni sprawne uczestniczyły w życiu społecznym i zawodowym. Rehabilitacja społeczna jest bardzo ważnym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Powinna być w następnych latach kontynuowana we wszystkich wymienionych formach, a szczególnie w kierunku :

- a) zwiększenia liczby uczestników warsztatów WTZ, zwłaszcza dla rodzajów niepełnosprawności nie objętych jeszcze tą formą pomocy, poprzez pozyskanie dodatkowych środków PFRON, na to zadanie,
- b) zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych mających ograniczenia w komunikacji społecznej w turnusach rehabilitacyjnych.

Udział osób niepełnosprawnych w kulturze, sporcie, rekreacji i turystyce.

Każda osoba może w kulturze i sporcie uczestniczyć jako uczestnik czyli czynny realizator, lub jako widz - czyli bierny obserwator. W ogólnospołecznym życiu kulturalno-sportowym powiatu kołobrzeskiego w małym procencie uczestniczą osoby niepełnosprawne. Wynika to głównie z istniejących barier architektonicznych, transportowych, w komunikowaniu się oraz mentalnych tkwiących w samych osobach niepełnosprawnych i ich najbliższym otoczeniu oraz barier mentalnych tkwiących w osobach sprawnych.

Aby umożliwić szerszy dostęp do kultury, sportu i rekreacji należy:

- a) włączyć dokonania twórcze osób niepełnosprawnych do prezentacji profesjonalnych,
- b) podjąć działania w celu przystosowywania obiektów sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych dla potrzeb wszystkich grup niepełnosprawnych,
- c) umożliwić udział osób niepełnosprawnych w imprezach masowych,
- d) promować sport, rekreację i turystykę wśród niepełnosprawnych.

Ad 1 g. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawność jest cechą wyjątkowo demokratyczną – dotyka wszystkie grupy społeczne i wywiera wpływ na wszystkie aspekty ludzkiej egzystencji. Sprawy osób niepełnosprawnych w różnym stopniu i zakresie wchodzi w obszar zainteresowań mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanych struktur działających w obszarze zdrowia, edukacji, zatrudnienia, pomocy społecznej, kultury itd. Wynika stąd potrzeba uwzględnienia udziału wielu partnerów w przygotowaniu i realizacji programu.

Powodzenie programu wymaga zapewnienia niezbędnego poziomu zgody społecznej na jego realizację. Dotyczy to wszystkich uczestników programu, a więc realizatorów, odbiorców (osób niepełnosprawnych), a także społeczności lokalnej jako całości.

Opracowanie programu na lata 2007 – 2010 wynika z konieczności podjęcia działań mających na celu stworzenie większej ilości nowych miejsc pracy i ograniczenie skali bezrobocia, w powiecie wśród niepełnosprawnych.

Przedłożony program zakłada realizację przedsięwzięć w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, działań na rzecz poprawy jakości zasobów ludzkich oraz dostosowania kierunków kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy.

STRUKTURA NIEPEŁNOSPRAWNYCH BEZROBOTNYCH W LATACH 2000 – 2005 **I POZIOM JEJ ZMIAN**

W latach 2000 – 2005 liczba osób niepełnosprawnych kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	liczba bezrobotnych		
	ogółem	w tym osoby niepełnosprawne	% niepełnosprawnych do ogółu bezrobotnych
2000	6123	126	2,1%
2001	7150	149	2,1%
2002	7592	143	1,9%
2003	7526	131	1,7%
2004	6690	163	2,4%
2005	5831	151	2,6%

Osoby niepełnosprawne należą do kategorii osób będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Wynika to z wysokiego poziomu bezrobocia i przekonania, że tacy ludzie nie są w pełni wartościowymi pracownikami, o niskich kwalifikacjach, ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej i cechują się niską wydajnością. Sprawia to, że niepełnosprawni są grupą szczególnej troski i opieki w dziedzinie poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy oraz zatrudnienia.

Od 2000 roku na terenie powiatu kołobrzeskiego sytuacja bezrobotnych niepełnosprawnych ulega poprawie. Zmniejsza się ich udział w stosunku do ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Jest to wynik świadomego ułatwiania przez pracodawców integracji osób niepełnosprawnych poprzez tworzenie odpowiednich miejsc pracy, przystosowujących pracę tak, by miejsce pracy było dostępne dla pracownika niepełnosprawnego.

Bezrobocie kobiet niepełnosprawnych

Wśród osób niepełnosprawnych sytuacja bezrobotnych kobiet nie jest tak trudna jak wśród ogółu bezrobotnych. W latach 2000 – 2006 procentowy udział kobiet nie ulegał radykalnym zmianom.

Wyszczególnienie	liczba bezrobotnych		
	niepełnosprawni bezrobotni	w tym kobiety	% kobiet do ogółu niepełnosprawnych bezrobotnych
2000	126	63	50%
2001	149	72	48%
2002	143	74	52%
2003	131	67	51%
2004	163	86	53%
2005	151	71	47%
2006	194	98	49%

Szczególnie marginalizowane w sferze pracy są kobiety niepełnosprawne zamieszkałe na wsi, co spowodowane jest nie tylko „opóźnieniem” cywilizacyjnym wsi, niską pozycją kobiety i ograniczeniami wynikającymi z niepełnosprawności, ale także brakiem odpowiednich pracodawców mających swoje siedziby na terenach wiejskich.

Niepełnosprawni bezrobotni zamieszkali na wsi

Niepełnosprawni mieszkańcy wsi są w trudniejszej sytuacji niż mieszkańcy miasta. Część z nich nie rejestruje się w urzędzie pracy, przypuszczalnie ze względu na utrudniony dojazd, stan zdrowia czy też bariery architektoniczne. Istnieje również wśród nich obawa, że po otrzymaniu skierowania do pracy, utrudniony dojazd do pracy nie pozwoli im podjąć tej pracy.

Generalnie bezrobotni niepełnosprawni zamieszkali na terenach wiejskich w porównaniu z mieszkańcami miast, posiadają niższe wykształcenie, mają dłuższy staż bezrobocia, co powoduje izolację społeczną i zmniejsza szansę na znalezienie pracy. Pogłębia się ich bierność w poszukiwaniu pracy.

Dlatego też w ewidencji bezrobotnych Powiatowego Urzędu Pracy w Kołobrzegu niepełnosprawni mieszkańcy wsi stanowią 39% wszystkich zarejestrowanych niepełnosprawnych.

Wyszczególnienie	liczba bezrobotnych		
	niepełnosprawni bezrobotni	w tym zamieszkali na wsi	% zamieszkałych na wsi do ogółu niepełnosprawnych bezrobotnych
2000	126	44	35%
2001	149	49	33%
2002	143	48	34%
2003	131	47	36%
2004	163	59	36%
2005	151	56	37%
2006	194	79	41%

Niski procent udziału osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich jest wynikiem ograniczonych możliwości tworzenia nowych miejsc pracy na wsi, tak więc szanse zatrudnienia dla niepełnosprawnych są znikome, a mieszkający tam inwalidzi rzadko rejestrują się w urzędzie pracy jako bezrobotni.

Niepełnosprawni według poziomu wykształcenia

Wśród niepełnosprawnych najmniejszą grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem wyższym. Poziom wykształcenia ma ogromny wpływ na świadome podnoszenie kwalifikacji: im wyższe wykształcenie, tym większa konieczność dokończenia się i szkolenia.

rok	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształc.	zasadnicze zawodowe	inne
2000	4	11	7	65	39
2001	2	14	8	59	66
2002	3	24	9	57	50
2003	1	23	5	51	51
2004	1	32	4	69	57
2005	0	21	5	60	65
2006	1	28	4	79	82

Najbardziej stabilna jest grupa bezrobotnych niepełnosprawnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najliczniejszą grupę stanowią niepełnosprawni bezrobotni z wykształceniem podstawowym.

Bezrobotni niepełnosprawni według stażu pracy

Dla wielu niepełnosprawnych ogromne znaczenie ma przyznawana renta, a w wielu przypadkach pomoc społeczna. jednak podstawowym sposobem podniesienia ich poziomu życia, wzrostu poczucia własnej wartości oraz integracji ze społeczeństwem pozostaje praca zawodowa. Według danych szacunkowych ocenia się, że w Polsce zawodowo pracuje co piąty niepełnosprawny.

rok	do 1 roku	1-5	5-10	10-20	20-30	30 i więcej	bez stażu
2000	7	16	8	14	12	0	69
2001	9	19	5	19	17	1	79
2002	2	17	7	26	13	2	76
2003	5	20	9	20	14	1	63
2004	10	32	13	25	26	1	56
2005	19	33	10	34	24	3	28

W porównaniu do 2000 roku największym wzrostem charakteryzuje się grupa bezrobotnych ze stażem od 1 do 5 lat, a spadła zaś ze stażem do 1 roku. Najbardziej stabilna jest populacja niepełnosprawnych ze stażem pracy 30 lat i więcej.

Bierność zawodowa często jest wynikiem decyzji osób niepełnosprawnych, spowodowanej min. przewlekłą chorobą, niskimi kwalifikacjami zawodowymi, trudnościami z dojazdem do pracy.

Bezrobotni niepełnosprawni według przyczyn niepełnosprawności

Poziom aktywności zawodowej osób z ograniczoną sprawnością umysłową jest niższy niż poziom aktywności zawodowej osób z ograniczoną sprawnością fizyczną.

O poziomie aktywności zawodowej decyduje również trwałość niepełnosprawności. Osoby z orzeczoną inwalidztwem na czas określony charakteryzują się wyższą aktywnością zawodową niż osoby z inwalidztwem trwałym.

Przyczyny niepełnosprawności	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Upośledzenie umysłowe	10	8	16	3	8	2
Choroby psychiczne	13	16	0	17	26	30
Zaburzenia głosu, mowy, słuchu	8	11	5	9	8	12
Choroby narządu wzroku	9	15	8	12	15	12
Upośledzenie narządów ruchu	39	56	49	41	54	43
epilepsja	0	0	0	0	1	2
Choroby układu krążenia	15	9	13	5	8	12
Choroby układu pokarmowego	1	4	0	1	2	1
Choroby układu moczowo-płciowego	4	2	2	0	1	1
Choroby neurologiczne	18	11	23	8	13	11
inne	9	17	27	35	27	25

Zbiorowość osób niepełnosprawnych jest zróżnicowana pod względem grupy schorzenia powodującego niepełnosprawność. zróżnicowanie to powoduje też różnice w poziomie współczynników aktywności zawodowej. Najwyższą aktywnością zawodową charakteryzują się osoby ze schorzeniami neurologicznymi oraz uszkodzeniami narządów wzroku, ruchu i układu

krażenia, natomiast najniższą – osoby upośledzone intelektualnie.

Z punktu widzenia możliwości wykonywania pracy zawodowej bardzo istotny jest rodzaj i typ schorzenia, stan zdrowia i zdolność do zatrudnienia decydują bowiem o stopniu niepełnosprawności i są kryteriami orzekania o grupie inwalidzkiej.

Najbardziej stabilną ilościowo jest grupa bezrobotnych niepełnosprawnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Najliczniejszą grupę stanowią niepełnosprawni bezrobotni z wykształceniem podstawowym.

Najczęstszymi rodzajami niepełnosprawności w badanej społeczności jest upośledzenie narządu ruchu. Na koniec 2005 r. niepełnosprawni bezrobotni w tej grupie stanowili 43%.

Stopień niepełnosprawności

Najwyższą aktywnością zawodową charakteryzują się osoby z przyznanym lekkim stopniem niepełnosprawności lub równoważnym (III grupa inwalidztwa), najniższą zaś osoby o całkowitej niezdolności do pracy i wymagające opieki drugiej osoby, czyli osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub równoważnym (I grupa inwalidztwa).

Na terenie powiatu na koniec 2006 r. zdecydowana większość zarejestrowanych osób niepełnosprawnych 83% posiada lekki stopień niepełnosprawności. Grupa około 16% posiada stopień umiarkowany oraz około 1% osób niepełnosprawnych posiada orzeczony znaczny stopień niepełnosprawności.

Wyszczególnienie	stopień niepełnosprawności		
	znaczny	umiarkowany	lekki
2000	1	17	108
2001	2	22	125
2002	1	24	118
2003	0	36	95
2004	0	28	135
2005	0	23	125
2006	2	28	164

Niepełnosprawni poszukujący pracy

Wśród osób niepełnosprawnych, poza zarejestrowanymi bezrobotnymi, rejestrują się także osoby poszukujące pracy.

Większość z nich pobiera świadczenia rentowe z tytułu niezdolności do pracy.

Wyszczególnienie	poszukujący pracy
2000	38
2001	56
2002	69
2003	67
2004	38
2005	27

SYTUACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Powodem utraty pracy wśród osób zarejestrowanych najczęściej jest:

1. powstanie niepełnosprawności	47%
2. wygaśnięcie umowy o pracę zawartej na czas określony	30%
3. likwidacja zakładu pracy	6%
4. rezygnacja z pracy na własną prośbę	2%
5. wypowiedzenie umowy przez zakład pracy	7%
6. zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej	3%
7. likwidacja stanowiska pracy	5%.

Osoby niepełnosprawne rejestrują się w powiatowym urzędzie pracy licząc głównie na:

1. otrzymanie propozycji pracy	70%
2. ukończenie kursu przyuczającego do zawodu lub doskonalenie zawodowe	28%
3. otrzymanie pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej	2%.

PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM BEZROBOCIA WŚRÓD NIEPEŁNOSPRAWNYCH BEZROBOTNYCH

Niepełnosprawność powoduje określone konsekwencje w życiu człowieka, w tym także jego pracy zawodowej. Przejawia się to przede wszystkim w postaci ograniczeń w wyborze zawodu, trudności w znalezieniu pracy i w utrzymaniu się w niej.

Bardzo ważnym czynnikiem w adaptacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, są pozytywne więzi międzyludzkie. Trzeba pamiętać, że dla prawidłowego funkcjonowania niepełnosprawnych jest utrzymanie kontaktów z pełnosprawnymi. Często jednak niewiedza i strach z obu stron ogranicza możliwości i powstrzymuje przed nawiązywaniem bliższych relacji.

Trzeba włożyć wiele pracy aby stworzyć klimat wzajemnej akceptacji, likwidować bariery: architektoniczne, społeczne i wykluczać formy dyskryminacji. Akceptacja środowiska rozwijać będzie możliwości osób niepełnosprawnych.

Dlatego też szkolenia i przekwalifikowania osób niepełnosprawnych wydają się bardzo ważną metodą aktywizacji środowiska niepełnosprawnych oraz skutecznym sposobem na włączenie ich do życia społeczno – zawodowego.

Przygotowane przez Powiatowy Urząd Pracy projekty na lata 2007 – 2013 pozwolą niepełnosprawnym bezrobotnym na wypełnienie ról społecznych i zawodowych na równi z osobami pełnosprawnymi.

W całym okresie wdrażania projektów prowadzona będzie kampania informacyjna z wykorzystaniem lokalnych mediów. Informacje kierowane będą do klientów urzędu pracy: bezrobotnych niepełnosprawnych, pracodawców, organizacji pozarządowych.

Realizacja programów będzie na bieżąco monitorowana poprzez kwartalne informacje opracowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Kołobrzegu.

V. Odbiorcy i zasięg działania Programu.

Program obejmuje swym zasięgiem teren powiatu kołobrzесьkiego w skład którego wchodzi siedem gmin:

- gmina miejska Kołobrzeg
- gmina Dygowo
- gmina Gościno
- gmina Kołobrzeg

- gmina Rymań
- gmina Siemyśl
- gmina Ustronie Morskie.

Bezpośrednimi, stałymi odbiorcami Programu jest około 10% mieszkańców powiatu kołobrzeskiego tj. 7800 osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin. Odbiorcy pośredni to przede wszystkim organizacje pozarządowe i instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Rodzaj odbiorców:

- osoby z dysfunkcją narządu wzroku,
- osoby z dysfunkcją narządu słuchu,
- osoby z dysfunkcją narządu ruchu,
- osoby upośledzone umysłowo i chore psychicznie,
- osoby niepełnosprawne z powodu przewlekłych chorób somatycznych,
- osoby z innymi dysfunkcjami i upośledzeniami,
- rodziny osób niepełnosprawnych.

VI. Czas trwania Programu.

Termin rozpoczęcia 01 stycznia 2007 r

Termin zakończenia 31 grudzień 2010 r

VII. Spodziewane rezultaty Programu.

1. W zakresie zapobiegania dynamice wzrostu zjawiska niepełnosprawności:

- zmniejszenie liczby osób powiększających grupę osób niepełnosprawnych poprzez promocję zdrowego trybu życia, profilaktykę zapobiegania urazom, zatruciom i chorobom.

2. W zakresie ograniczania skutków niepełnej sprawności poprzez prowadzenie rehabilitacji kompleksowej w zakresie leczniczym, społecznym i zawodowym w celu:

- wzmocnienia sprawności fizycznej lub psychicznej, osób sprawnych inaczej
- zmniejszenia poziomu uszkodzenia ich sprawności
- zwiększenia sprawności funkcjonalnej i aktywności życiowej osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia społecznego,
- podniesienia świadomości o prawie osób niepełnosprawnych do ochrony przed dyskryminacją,
- pobudzania współpracy między organizacjami pozarządowymi, służbami społecznymi, sektorem prywatnym, samorządami lokalnymi, osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami.

3. W zakresie organizacyjnym:

- opracowanie bazy danych odzwierciedlającej faktyczny wymiar zjawiska

- niepełnosprawności w powiecie kołobrzeskim wg grup wiekowych i rodzaju dysfunkcji,
- kompleksowe rozeznanie sytuacji życiowej osób i rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności w celu ustalenia sposobów udzielania pomocy lub podejmowania inicjatyw zmierzających do zmian ustawodawczych,
- stałe podnoszenie wiedzy i kwalifikacji pracowników pierwszego kontaktu oraz doskonalenie metod ich pracy,
- wprowadzanie skutecznych form przekazu informacji o prawach i uprawnieniach przysługujących osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom,
- koordynacja przedsięwzięć wszystkich podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych w celu likwidacji barier psychologicznych, architektonicznych i urbanistycznych.

VII. Podsumowanie

Program zawiera informacje o charakterze raportu o stanie istniejącym oraz kierunkowy plan działania na lata 2007-2010. Realizacja tego programu przyniesie korzyść nie tylko osobom niepełnosprawnym, ale całej społeczności powiatu kołobrzeskiego. Gwarantem sukcesu powinna być zasada, że wszystkie działania będą podejmowane na zasadzie dialogu i współpracy z organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne.

Niniejszy program jest zgodny z:

- Narodową Strategią Spójności 2007– 2013,
- Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki
- Wojewódzkim Programem Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w latach 2007-2015.